

BEZBARIÉROVOSŤ JE POTENCIÁL SLOVENSKÝCH REGIÓNOV

Petr Kučera¹ Jozef Majerčák²

Kľúčové slová: mobilita, intermobilita, bezbarierovosť, služby, zdravotne postihnutí ľudia

Key words: mobility, intermobility, barrier-free, services, disabled people

Abstract: Nediskriminačný prístup k preprave ľudí v rámci mobility v jednotlivých módoch dopravy je témou článku, ktorý poukazuje na barierovosť v našej spoločnosti a poukazuje na riešenie tejto problematiky v rámci Európy a jednotlivých právnych predpisov, ktoré riešia tento problém. Bezbarierovosť vidíme v jeho potenciáli najmä v doprave a turistickom ruchu. Zavedenie opatrení systémovým prístupom by mohlo viesť k zlepšeniu mobility v spoločnosti.

Abstract: A non-discriminatory approach to the transport of people in the context of mobility in the various modes of transport is the subject of the article, which highlights the barriers in our society and points to addressing this issue within Europe and the various legislation that addresses this problem. We see barrierlessness in its potential especially in transport and tourism. Introducing measures through a systemic approach could lead to improved mobility in society.

ÚVOD

Na Slovensku žijú občania, ktorí potrebujú špecifické podmienky a niekedy dokonca technické zariadenia k tomu, aby bola zabezpečená ich mobilita, dostupnosť základných ľudských potrieb, prístup k doprave a pod. Táto skupina nie sú iba občania so zdravotným postihnutím, ale aj seniori, ktorým vek odobral bežnú mobilitu a mamičky s kočíkmi, ktoré tiež nemôžu ponechať dieťa v kočíku samotné niekde na ulici. Spoločný názov pre túto skupinu môžeme používať ako osoby s obmedzenou mobilitou.

ANALÝZA SÚČASNÉHO STAVU

Súčasný stav prostredia, ktorý je možné, žiaľ, hodnotiť ako bariérový a ktorý sa pokladá za negatívum spoločnosti, je však možné transformovať do podoby výzvy, do podoby riešenia a jeho prehodnotenia do ekonomického výsledku pre dané miesto, región, či dokonca krajinu. V podstate je možné hovoriť o nevyužívanom potenciáli.

¹ Petr Kučera, Predseda OZ Bez bariéry – Národná platforma proti bariéram, Bencúrová 13/A, 040 01 Košice, +421 911 365 266, uppz.kucera@gmail.com

² Prof. Ing. Jozef Majerčák, PhD., Žilinská univerzita v Žiline, FPEDAS, KŽD, Univerzitná 8215/1, 010 26 Žilina, +421 41 513 3400, +421 911 170 990, jozef.majercak@fpedas.uniza.sk

Tieto špecifické faktory vo vzťahu k mobilite a interoperabilite nie sú dôležité iba pre základné veci, napr. vybavovanie úkonov na úradoch, vzdelávanie a pod. spojené s potrebami tejto skupiny občanov Slovenska a krajín EÚ, ktorí navštevujú Slovensko, ale pre oblasť dopravy a cestovného ruchu. A v tomto prípade dostáva celý komplex opatrení medzinárodný rámec, význam pre európsky priestor rovnako ako pre občana s obmedzenou mobilitou, pre mesto, kde žije. V niektorých prípadoch sa celý tento proces zahŕňa pod pojem tzv. strieborná ekonomika. Pod tento pojem môžeme zahrnúť všetky služby spojené s akceptovaním špecifík potrieb v zmysle druhu a rozsahu každého obmedzenia mobility.

Medzi základné oblasti, ktoré je treba riešiť nespádajú iba architektonické bariéry, napr. schody, ako sa často uvádza, ale aj bariéry pre príjem informácií a informovanosť samotná. Bez tohto aspektu a jeho vyriešenia sú výsledky iba čiastkové a predpokladaný výsledok nedosahuje požadovaného objemu, pričom si veľa ľudí ani neuvedomuje to, že táto bariéra je súčasťou celého prostredia a má dopad na osobu s obmedzenou mobilitou rovnako tak, ako inak bariérové prostredie, napr. s architektonickými bariérami.

Potenciál bezbariérovosti vidíme hlavne v oblasti dopravy a cestovného ruchu, nakoľko vytvorenie bezbariérového prostredia umožní nielen rozšírenie možností cestovania pre osoby s obmedzenou mobilitou, ale aj hlavne preto, že platí zásada: Tam kde prejde vozičkár, prejde každá osoba. Samozrejme, že je treba realizácie prepojiť s informovanosťou, hlavne tých skupín, ktorých sa opatrenia dotýkajú a tých, ktorí by ich mali vytvárať. Súčasný stav na Slovensku je taký, že aj keď sa deklaruje bezbariérové prostredie napr. v turistických destináciách, nie je možné objektívne uviesť požadovaný stav k zverejneniu, nakoľko sa často vyskytujú drobné aj zásadné nedostatky, ktoré vytvárajú problémy skupine osôb s obmedzenou mobilitou.

Ako bezbariérové sa deklarujú také riešenia, ktoré však majú:

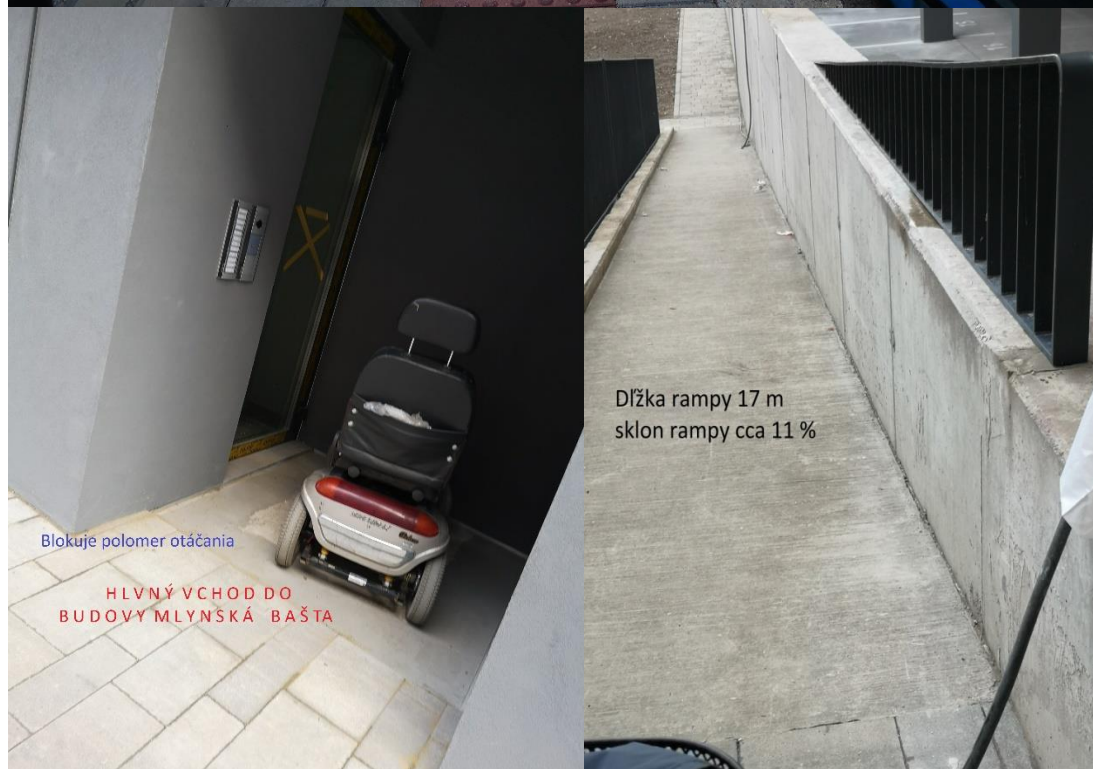
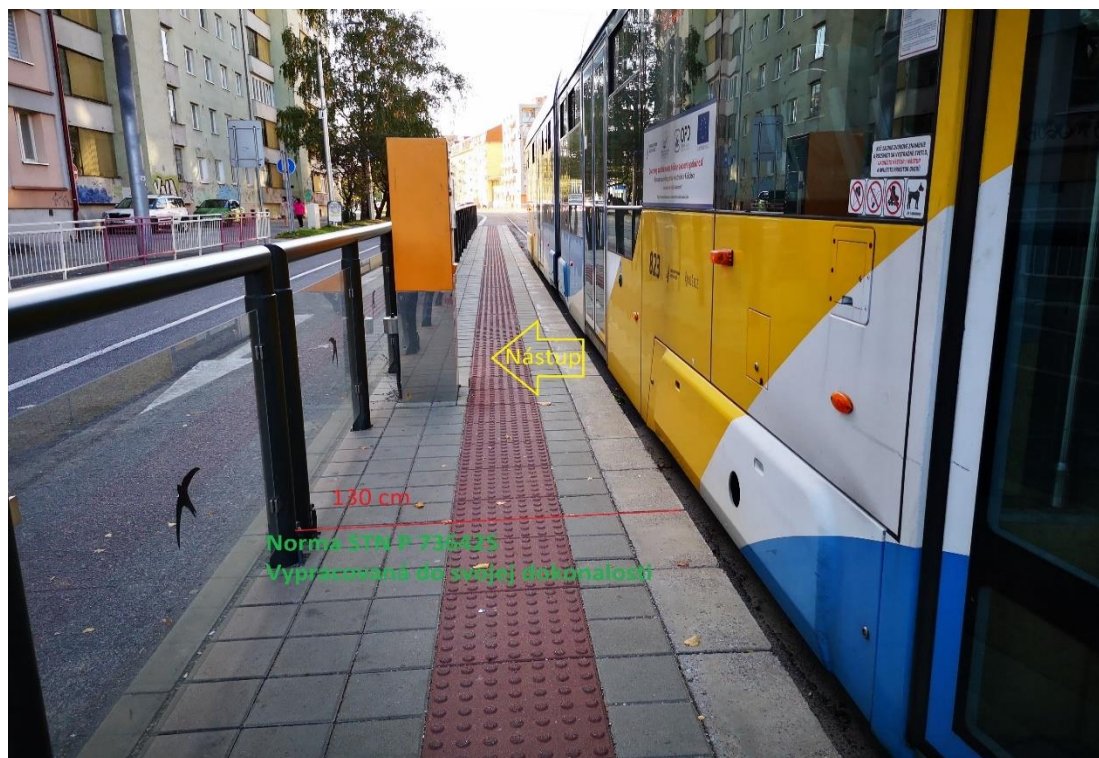
- Dvere na WC a do kúpeľne úzke
 - často dokonca 70 či 60 cm široké
- Úzke dvere do výťahov
- WC a kúpeľne sú nedostatočne vybavené pre hygienické potreby osoby s obmedzenou mobilitou
- WELNESS časti destinácií nie sú bezbariérové okrem niekoľkých výnimiek v kúpeľoch, ale aj tak neumožňujú prístup všetkým zdravotne postihnutým
- Parkovisko pre ŤZP klientov, ak vôbec je, nespĺňa rozmerové a lokalizačné podmienky
- Prostredie destinácie nie je pripravené na komunikáciu so zmyslovo postihnutými klientmi
- Informačné zdroje o destinácii sú pre niektoré skupiny osôb s obmedzenou mobilitou neprístupné a nezrozumiteľné, aj keď pre osobu bez postihnutia je príjem informácií bez problémov
- Dôraz sa kladie na destinácie s vyšším komfortom a cenou, ale osoba s obmedzenou mobilitou si nemôže také cenové relácie dovoliť, a preto je treba vytvárať riešenie u menších a lacnejších destinácií
- Spolu s oblasťou ubytovania priamo súvisí aj oblasť dopravy (napr. zo ŽST po hotel, či penzión), ktorá môže byť nielen pre ubytovaných, ale aj pre občanov so

zdravotným postihnutím v danom mieste ako špeciálna zmluvná doprava pre ŤZP, niekde nazývané SENIOR TAXI

- Absolútne sa nerieši zamestnanosť zdravotne postihnutých v doprave a turistickom ruchu, čo je ďalšia samostatná oblasť priamo spojená s ekonomikou subjektov, ale aj verejných samospráv, či štátnej správy
- WC pre ŤZP mestá na Slovensku okrem obchodných centier, niektorých železničných a autobusových staníc nemajú vôbec
- Absentuje zrazenie hrán u parkovísk a vchod na chodníky
- Absentuje napojenie bezbariérových opatrení od destinácie do mesta, k dopravným uzlom a pod.

Tieto a mnohé ďalšie skutočnosti rovnako ako nedostatok informácií vedú osobu s obmedzenou mobilitou k tomu, že takéto miesto, aj keď je akokoľvek lákavé pre napr. turistiku miest a obcí, nenavštívi a svoju pozornosť upriami na destináciu, kde je bezbariérovosť a jej rozsah vyšší. Neraz sa stalo, že zdravotne postihnutý klient hotela po ubytovaní zistil nedostatky, ktoré sú závažné a na ich základe ukončil pobyt a zmenil miesto pobytu a bohužiaľ, toto sa stáva hlavne u zahraničných návštevníkov Slovenska, ktorí bezbariérovosť považujú za bežné prostredie. Napokon spolu s tým vznikajú aj problémy v komunikácii so zamestnancami destinácií a pod.

Riešením je samozrejme zabezpečenie bezbariérovosti a to nielen u destinácií, alebo v doprave, ale systematicky a komplexne v rámci prepájania kompetencií, sieťovania aktivít a zdrojových potenciálov tak, aby prístupnosť potrieb osoby s obmedzenou mobilitou bola zabezpečená. K tomu je nutné dodať, že s takýmito opatreniami sa zvyšuje aj bezpečnosť pre každou osobu, nielen pre zdravotne postihnutých, či seniorov. A keď sa otvorí oblasť bezbariérovosti dopravy a ubytovacích zariadení, tým pádom sa otvára aj oblasť služieb, samozrejme. Niektoré príklady nevhodnej aplikácie rekonštrukcií v praxi sú uvedené na obr.1

Obr. 1 Príklady nevhodnej aplikácie normy v rekonštrukcii, Zdroj: Ing. Jan Bartko, súkromný archív

Niektoré členské krajiny EÚ uvádzajú, že vytvorením bezbariérového prostredia komplexným prístupom došlo k nasledovným dopadom:

- Rozvoj cestovného ruchu až o 20%
- Rozvoj dopravy až o 25%
- Rozvoj regionálneho rozvoja a zvýšenie príjmov do regiónu
- Zvýšenie spolupráce s mimovládnyimi organizáciami a rozšírenie rozsahu ich činnosti pre občanov a návštevníkov mesta
- Rozvoj služieb v meste, či regióne
- Zamestnaním zdravotne postihnutej osoby zlepšenie ekonomickej situácie a postavenia na trhu subjektu
- Vytvorenie služieb určených pre osoby s obmedzenou mobilitou, ktoré môžu využívať aj osoby bez postihnutia
- Zníženie rizika nedostatku pracovných síl tým, že sa zamestnali osoby s obmedzenou mobilitou v tých pozíciách, kde ich postihnutie nevytvára prekážku pre výkon práce
- Zvýšenie bezpečnosti v doprave
- Zníženie reklamácií u turistických destinácií
- Rozvoj návratu návštevníkov a pod.

ZÁVER:

Na Slovensku je bezbariérovosť zatiaľ iba ako často nevyužívaný potenciál... v súčasnosti sme pristúpili k niektorým sektorovým opatreniam, kde musíme začať s analýzami konkrétneho prostredia, nakoľko nikde nie je reálny stav potrieb a nákladovosti potrebných opatrení a zmien. Keď sa pozrieme do iných členských krajín EÚ, máme veľa pozitívnych príkladov. Ale ani Slovensko neostáva v európskom priestore, paradoxne oproti stavu tu, v našej krajine, pozadu. Navrhli sme a navrhujeme zosúladovanie pravidiel bezbariérovosti v európskom priestore, v oblasti dopravy a pod. Základnou bariérou je však stále bariéra v hlave tých, ktorí môžu prostredie zmeniť.

Sme toho názoru, že v priebehu niekoľkých rokov tak, ako sa postupne rieši problematika bariér v legislatívnej podobe v súčasnej dobe na Slovensku sa bude objavovať čím viac výsledkov, ktoré budú slúžiť tým, ktorí ich potrebujú a bez ktorých sa mnohí ani nezaobídu... potom je možné očakávať až ekonomické a reálne výsledky.

LITERATÚRA:

[1] TP 048, Technické podmienky na navrhovanie debarierizačných opatrení pre osoby s obmedzenou schopnosťou pohybu a orientácie na pozemných komunikáciách, Ministerstvo dopravy a výstavby SR, Sekcia cestnej dopravy a pozemných komunikácií, 10.6.2019

[2] NARIADENIE KOMISIE (EÚ) č. 1300/2014 z 18. novembra 2014 o technických špecifikáciách interoperability týkajúcich sa prístupnosti železničného systému Únie pre osoby so zdravotným postihnutím a osoby so zníženou pohyblivosťou, Úradný vestník Európskej únie L 356/110

[3] Predpis zabezpečenie interoperability na ŽSR, ŽSR R2, Odbor 150 GR ŽSR, 1.10.2010

[4] Smernica Európskeho parlamentu a Rady 2008/57/ES zo 17.júna 2008 o interoperabilite systému železníc v Spoločenstve

[5] Dohovor OSN o právach osôb so zdravotným postihnutím, USTAD, www.worlddisabilityunion.org

[6] Svetové združenie zdravotne postihnutých (WDU)

[7] Kučera, P., Majerčák, J.: BEZBARIEROVOSŤ AKO ZÁKLAD MOBILITY A PRÍSTUPU
Logistika Ekonomika Prax, 2018, ISSN 1336-5851